

✍ კახა ტაბატაძე

წარმოადგინა პროფ. ზურაბ კვეციანიძემ

ევროპის რაკეტაწინააღმდეგო თავდაცვის სისტემა და საერთაშორისო უსაფრთხოების თავისებურებები

საერთაშორისო უსაფრთხოების ქვეშ მოიაზრება „საერთაშორისო ურთიერთობების მდგომარეობა, რომელიც განვითარების სტაბილურობას, საერთაშორისო თანამეგობრობის ყველა სუბიექტთა სუვერენიტეტსა და დამოუკიდებლობას უზრუნველყოფს“. ამასთან „საერთაშორისო უსაფრთხოების“ ცნება ჯერ კიდევ გაეროს წესდებაში იყო ჩამოყალიბებული, სადაც გაეროს ერთ-ერთი მიზანია განსაზღვრული: „საერთაშორისო მშვიდობისა და უსაფრთხოების შენარჩუნება და ამ მიზნით ეფექტიანი კოლექტიური ზომების მიღება მშვიდობისთვის საფრთხის თავიდან ასაცილებლად და აღმოსაფხვრელად“.

ევროპაში აშშ-ს რაკეტაწინააღმდეგო თავდაცვის სისტემა ძირითადად მიმართულია რუსეთისაგან მომავალი საფრთხის გასაწინააღმდეგოდ, თუმცა ოფიციალურად აშშ აცხადებს, რომ ეს სისტემები ტერორისტული საფრთხის წინააღმდეგაა მიმართული. ამიტომაც ევროპის რაკეტაწინააღმდეგო თავდაცვითი სისტემა უნდა მოვიაზროთ გლობალური უსაფრთხოების კონტექსტში.

საკვანძო სიტყვები: საერთაშორისო უსაფრთხოება, თავდაცვა, სტაბილურობა, ეროვნული უსაფრთხოების სტრატეგია.

საერთაშორისო უსაფრთხოების ქვეშ მოიაზრება „საერთაშორისო ურთიერთობების მდგომარეობა, რომელიც განვითარების სტაბილურობას, საერთაშორისო თანამეგობრობის ყველა სუბიექტთა სუვერენიტეტსა და დამოუკიდებლობას უზრუნველყოფს“ [1. 356].

ამასთან „საერთაშორისო უსაფრთხოების“ ცნება ჯერ კიდევ გაეროს წესდებაში იყო ჩამოყალიბებული, სადაც გაეროს ერთ-ერთი მიზანია განსაზღვრული: „საერთაშორისო მშვიდობისა და უსაფრთხოების შენარჩუნება და ამ მიზნით ეფექტიანი კოლექტიური ზომების მიღება მშვიდობისთვის საფრთხის თავიდან ასაცილებლად და აღმოსაფხვრელად და აგრესიის აქტების თუ მშვიდობის სხვა დარღვევების ჩასახშობად

და მშვიდობიანი საშუალებებით, სამართლიანობისა და საერთაშორისო სამართლის პრინციპების თანახმად, იმ საერთაშორისო დავებისა ან სიტუაციების მოგვარება და დარეგულირება, რომლებმაც შეიძლება გამოიწვიონ მშვიდობის დარღვევა“ [2].

ჩვეულებრივ საერთაშორისო უსაფრთხოების სამ ძირითად დონეს ან სახეობას გამოყოფენ: გლობალური, რეგიონული და ეროვნული [3. 48-56].

ნაშრომში ჩვენ ამოვივარდთ იმ გაგებიდან, რომ ეროვნული უსაფრთხოების შემადგენელები (პოლიტიკური, ეკონომიკური, სამხედრო, ეკოლოგიური, საინფორმაციო უსაფრთხოება, ერის კულტურული განვითარების უსაფრთხოება) შეიძლება სა-

ერთაშორისო უსაფრთხოების თითოეულ დონეზე იქნეს განხილული [1. 356-357].

უდავოა, რომ ერთ-ს პროგრამა გავლენას ახდენს საერთაშორისო უსაფრთხოებაზე. მითუმეტეს დღეს, როდესაც რუსეთმა 2022 წლის 24 თებერვალს უკრაინის წინააღმდეგ დაიწყო აპაროვოცირებული ომი, რითაც აღნიშნული თემის აქტუალურობა ერთიორად გაიზარდა და ჩვენი ჰიპოთეზის დამაჯერებლობამაც სხვაგვარი მასშტაბი შეიძინა, რომლის თანახმადაც ერთ-ს სისტემა ნამდვილად იყო რუსეთის წინააღმდეგ მიმართული, მაგრამ იმიტომ კი არა, რომ „მშვიდობიან“ რუსეთს ვინმე უპირებდა თავდასხმას, არამედ იმიტომ, რომ აშშ-მ და ნაწილობრივ დასავლეთმაც კარგად იცოდა, რომ რუსეთიდან ნამდვილად იყო რეალური საფრთხე მოსალოდნელი.

მოცემული პრობლემა ვფიქრობთ რუსეთ-აშშ-ს ურთიერთობების, რუსეთისა და ნატოს და მთლიანობაში, საერთაშორისო უსაფრთხოების კონტექსტში უნდა განიხილებოდეს. მოსკოვისა და ვაშინგტონის ურთიერთობებში ერთ-ს სისტემა ალბათ ერთი ყველაზე მთავარი უთანხმოებაა [4. 227].

„2020 წლამდე რუსეთის ფედერაციის ეროვნული უსაფრთხოების სტრატეგიაში“ განსაზღვრულია რუსეთისთვის „ეროვნული უსაფრთხოების“ ცნების [5] შინაარსი და რუსეთის სამხედრო უშიშროების საფრთხეები, რომელთა შორის გამოყოფილია ასევე „ცალმხრივად რაკეტაწინააღმდეგო თავდაცვისა და სახმელეთო კოსმოსური სივრცის მილიტარიზაციის გლობალური სისტემის ფორმირება“ [5].

ერთ-ს პრობლემა არა მარტო რუსეთის ან დასავლური ეროვნულ უსაფრთხოებაზე ახდენს გავლენას, არამედ საერთაშორისო უსაფრთხოების მთელ სისტემაზეც, ვინაიდან ამჟამინდელი რეაქციების გათვალისწინებით, რუსეთი აშკარად ემზადება საპასუხო ზომები. ასევე უნდა აღვნიშნოთ, რომ

რუსეთი და აშშ ბირთვული სახელმწიფოებია, ამიტომაც ერთ-ს გავლენა რუსეთის ეროვნულ უსაფრთხოებაზე ასევე საერთაშორისო უსაფრთხოების გლობალურ, რეგიონულ და ეროვნულ დონეებზე გავლენასაც ნიშნავს. ერთ-ს მხრიდან რუსი ანალიტიკოსების აზრით, რუსეთისათვის საფრთხის შესაძლებლობა საერთაშორისო უსაფრთხოების შერყევას გამოიწვევს, ვინაიდან ადგილი აქვს ძალთა დისბალანსს ბირთვულ სახელმწიფოებს შორის. რაც შეეხება რეგიონულ უსაფრთხოებას, აქ უადგილო არ იქნება შევნიშნოთ, რომ აშშ-ს გლობალური რტს-ს ევროპული სეგმენტის გაშლაში ნატოს ქვეყნები მონაწილეობენ. გამოდის, რომ აშშ-ს გარდა მთელი რეგიონი – ევროპა ჩაბმული ამაში (იგულისხმება ნატოს ევროპული წევრები და თურქეთი).

ამასთან დაკავშირებით მიზანშეწონილად გვესახება, საერთაშორისო უსაფრთხოებაზე ერთ-ს გავლენის შეფასებისას პირველ რიგში ამოვიდეთ იქედან, თუ როგორ უყურებს ამას დღეს რუსეთი [6].

ამჟამად ევამ (ევროპული ეტაპობრივი ადაპტიური მიდგომა) აშშ-ს ისეთი დოკუმენტით რეგულირდება, როგორცაა, მაგალითად, „აშშ-ს თავდაცვის სამინისტროს მიმოხილვითი მოხსენება რტს-ს პროგრამის შესახებ“, და ასევე აშშ-ს რტს-ს სპეციალური სამმართველოს მიერ. რტს სისტემა ასევე ნახსენებია 2014წ. თავდაცვითი პოლიტიკის ოთხწლიან მიმოხილვაში. რაც შეეხება ნატოს დოკუმენტებს, რტს-ს პრობლემა შუქდება „უმაღლესი დონის ლისაბონის შეხვედრის შედეგების დეკლარაციაში“ და „შეკავებისა და თავდაცვის მიმოხილვაში“, რომელიც დამტკიცებულ იქნა 2012 წ. მაისის ბოლოს ჩიკაგოში გამართულ ნატოს სამიტზე. „უმაღლესი დონის ლისაბონის შეხვედრის შედეგების დეკლარაციაში“ მისალმებიან ევამ-ს როგორც „ნატოს რაკეტაწინააღმდეგო თავდაცვის სტრუქტურაში შეტანილ ფასეულ ეროვნულ წვლილს, ნატოს

წვერი-სახელმწიფოების სხვა შესაძლო ნე-
ბაყოფლობითი წვლილის თანაბრად“ [7] და
ამ მიზნით ნატო გეგმავს თავისი რთს-ს მეშ-
ვეობით სამხედრო ქმედებათა თეატრის გა-
ფართოებას ევროპაში მთელი მოსახლეობის,
ტერიტორიებისა და ნატოს წევრ-სახელმწი-
ფოთა სრული საფარველისა და დაცვის უზ-
რუნველსაყოფად.

ამრიგად, ხაზგასმულია, რომ „რთს სის-
ტემა კომპლექსური თავდაცვითი სტრატე-
გიის განუყოფელი ნაწილი გახდება“ [7].
მაგრამ დეკლარაციაში ნატო გამოხატავდა
მზადყოფნას მოეწვია რუსეთი რთს სისტე-
მების პოტენციური შესაძლებლობების ერ-
თობლივი შესწავლისთვის [7].

ასევე 2012 წ. მაისის ბოლოს ჩიკაგოში
გამართულ ნატოს სამიტზე დამტკიცებულ
იქნა ახალი სამხედრო-სტრატეგიული დო-
კუმენტი „შეკავებისა და თავდაცვის მი-
მოხილვა“, რომელშიც გამოცხადებულია,
რომ „რაკეტსაწინააღმდეგო თავდაცვა
ჩრდილოეთ ატლანტიკური კავშირის თავ-
დაცვის საერთო აგებულების განუყოფელი
ნაწილი გახდება, კიდევ უფრო განამტკი-
ცებს ტრანსატლანტიკურ კავშირს და ხელს
შეუწყობს ჩრდილოეთ ატლანტიკური კავ-
შირის განუყოფელ უსაფრთხოებას“ [8].

ამავე მიმოხილვაში მოყვანილია ფორ-
მულირება ნატოს ახალი სტრატეგიული
ტრიადის შესახებ [9. 30].

არსებობს რიგი საერთაშორისო ხელ-
შეკრულებისა, რომლებიც შეადგენენ ბირთ-
ვული და სარაკეტო იარაღის გაუზრცლებ-
ლობის საერთაშორისო რეჟიმებს. აშშ-ს ქმე-
დებებმა შეიძლება ამ რეჟიმების ძირითადი
დებულებების დარღვევამდე მიიყვანონ. ასე
მაგალითად, ამჟამად აშშ არ გეგმავს თავისი
რაკეტსაწინააღმდეგო სისტემის აღჭურვას
ბირთვული იარაღით, მაგრამ მომავალში
თუ მსგავსი რამ მოხდა, ეს ბირთვული იარა-
ღის გაუზრცლებლობის შესახებ ხელშეკრუ-
ლების 1-ლი მუხლის დარღვევის მანიშნე-
ბელი იქნება [10].

თუ „ბირთვული ხუთეულის“ ქვეყნებს
გაუზრცლებლობის პოლიტიკის ინიცია-
ტორთა სახით განვიხილავთ, ასეთ შემთხ-
ვევაში რეჟიმთა პერსპექტივები მათზეა და-
მოკიდებული. სახელმწიფოებს, კერძოდ,
აშშ-ს, თუ ისინი თავის თავს ამ სფეროში
წამყვანი მოთამაშის სახით განიხილავენ,
უპირიანი იქნებოდა ბიგხ-ის (ბირთვული
იარაღის გაუზრცლებლობის ხელშეკრულე-
ბის) წევრთა წინააღმდეგ ბირთვული იარა-
ღის არგამოყენების გარანტიები მიეცათ.
რეჟიმების შენარჩუნების მიზნით არ უნდა
ჰქონდეს ადგილი აშშ-ს ორმაგი სტანდარ-
ტების პოლიტიკას, (ასე მოიხსენიებენ მას
რუსი ანალიტიკოსები) უნდა იყოს მკაფიო
და გამჭვირვალე პოლიტიკა ბირთვული
იარაღის გაუზრცლებლობის საკითხში.

გარდა ამისა, აშშ არ უჭერს მხარს სა-
ერთაშორისო საზოგადოების ძალისხმევას,
რომელიც საერთაშორისო არენაზე უსაფრ-
თხოების დონის ამაღლებაზეა მიმართული.
ჯერაც ვაშინგტონმა არ მოახდინა ბირთ-
ვული ცდების ყოვლისმომცველი აკრძალ-
ვის შესახებ ხელშეკრულების რატიფიცირე-
ბა. სწორედ ეს ხელშეკრულება შეაჩერა
რუსეთმა ახლაზავ 2023 წლის თებერვალში.
ამრიგად, ხელშეკრულების რატიფიცირების
არარსებობა არ უკრძალავს აშშ-ს მომავალში
ბირთვული ცდების გატარებას, რათა თავის
რაკეტსაწინააღმდეგო სისტემაზე დააყენოს
ბირთვული საბრძოლო ქობინები.

ასევე აშშ, რუსეთის პოლიტიკური
ხელმძღვანელობის აზრით, თანამიმდევრუ-
ლად არღვევს საშუალო და ნაკლები სიშო-
რის რაკეტების ლიკვიდაციის ხელშეკრუ-
ლებას (ხელშეკრულება სნსრ-ს შესახებ),
რომელიც დადებულ იქნა 1987 წ. და სთმ-ს
(სტრატეგიული თავდაცვითი შეიარაღების)
ხელშეკრულებას, რომელიც ხელმოწერილ
იქნა 2010 წ. 8 აპრილს. ასე მაგალითად,
სნსრ-ს შესახებ ხელშეკრულების უხეშ დარ-
ღვევად მიიჩნევენ რუსეთი აშშ-ს მიერ საშუა-
ლო და ნაკლები სიშორის სამიზნე-რაკეტე-

ბის შემუშავების ფაქტები ერთ-ს და აშშ-ს გლობალური რთს გამოცდის მიზნით [11].

რაც შეეხება საერთაშორისო თავდაცვის შესახებ ხელშეკრულებას, ვაშინგტონი არღვევს ხელშეკრულების XIII მუხლს, რისი არსი მდგომარეობს ბირთვულ არეში დიდ ბრიტანეთთან თანამშრომლობაში, რომელიც არ იყო გაცხადებული ხელშეკრულების ხელმოწერის მომენტისთვის [11].

აღსანიშნავია ისიც, რომ რთს სარაკეტო-ბირთვული იერიშებისგან დაცვას გულისხმობს, ესე იგი აშშ-ს შეუძლია პირველი ბირთვული დარტყმა მიაყენოს, ხოლო საპასუხო დარტყმისგან სარაკეტო-ბირთვული ფარის საშუალებით დაიცვას თავი. მაშინ ცხადი ხდება, რომ ბირთვული და სარაკეტო გაუფრცვლებლობის ნებისმიერ რეჟიმზე ლაპარაკიც კი ზედმეტია. და კვლავაც ჩნდება ეჭვი, სჭირდება რა შეერთებულ შტატებს, როგორც რთს-ს გლობალური სისტემის ინიციატორებს, ეს რეჟიმები.

ამავე დროს, აშშ-ს მიერ თავისი რაკეტაწინააღმდეგო თავდაცვის გაშლა რთს-ს შესახებ ხელშეკრულებიდან გასვლის შემდეგ არ ეწინააღმდეგება საერთაშორისო სამართალს. ამჟამად არ არსებობს ისეთი საერთაშორისო დოკუმენტები, რომლებიც აკონტროლებს რთს-ს სისტემების შექმნას. ამრიგად, შეიძლება ამ საკითხში საერთაშორისო სამართლის დაუხვეწელობის ფაქტის კონსტატირება, რაც უფრო მაღალ დონეზე და მონაწილეთა მეტი ოდენობით ხელშეკრულების დადებას მოითხოვს [12].

როგორც აღნიშნული იყო ჩვენს პირველ კოლოქვიუმში, ბ. ოზამას მიერ რთს-ს ახალი კონცეფციის საჯაროდ გამოცხადების მომენტიდან რთს-ს გაშლა რუსეთის მონაწილეობის გარეშე მიმდინარეობს. ერთ-ს სფეროში აშშ-სა და ნატოს უცვლელი პოზიციის შენარჩუნებისას მხარეები შეიძლება სწორედ იმ „წითელ ხაზს“ მიუახლოვდნენ, როდესაც ერთ-ს სფეროში რაიმე თანამშრომლობაზე მოლაპარაკებათა გაგრძელებას

აზრი აღარ ექნება. 2013 წ. 23 ოქტომბერს, რუსეთი-ნატოს საბჭოს სხდომაზე მხარეებმა კვლავ ვერ მოახერხეს თანხმობის მიღწევა ევამ-ის საკითხის გადაწყვეტაში [13].

მომხდარ მოვლენებთან დაკავშირებით, 2013 წ. 31 ოქტომბერს რუსეთის პრეზიდენტმა ვ. პუტინმა თავისი ბრძანებულებით ოფიციალურად გააუქმა რუსეთის პრეზიდენტის ადმინისტრაციასთან არსებული რთს-ს სფეროში ჩრდილოეთ ატლანტიკურ ალიანსთან ურთიერთქმედების უწყებათაშორისი სამუშაო ჯგუფი [14].

მართალია, ეს ჯგუფი არ იყო საბოლოოდ გაუქმებული, არამედ გადაფორმატირებულ იქნა, მაგრამ 2014 წ. 17 იანვარს ჩატარებულ მის პირველ სხდომაზე კვლავაც იყო აღნიშნული, რომ რუსეთი-ნატოს საბჭოში განხილვისას მოცემულ საკითხში პროგრესი არ იყო მიღწეული [15].

ზემოთქმულიდან გამომდინარე, რუსული ხედვით, საერთაშორისო უსაფრთხოებაზე ერთ-ს საფრთხის გავლენის დროული შეფასება შეიძლება იყოს რუსეთის ფედერაციისა და მისი მოკავშირეების ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი ამოცანა.

არსებობს საერთაშორისო უსაფრთხოების მდგომარეობის გაანგარიშების მრავალი მეთოდი. მოცემულ კვლევაში შემოთავაზებულია საფუძვლის სახით აღებულ იქნას საერთაშორისო უსაფრთხოების ინდექსის iSi გაანგარიშების განზოგადებული მეთოდიკის აღება, რომელიც რუსეთის პოლიტიკური კვლევების ცენტრის (რპკ-ცენტრის) მიერ არის შემუშავებული [16].

ამ მეთოდის თანახმად, iSi-ს შექმნის პირველი ეტაპია საერთაშორისო უსაფრთხოებაზე გავლენის მქონე ფაქტორთა გამოვლენა და კლასიფიკაცია. ფაქტორის ქვეშ მოიაზრება „რომელიმე პროცესის, მოვლენის მიზეზი, მამოძრავებელი ძალა, რომელიც მის ხასიათს ან მის ცალკეულ ნიშნებს განსაზღვრავს“ [17. 128].

მოცემულ შემთხვევაში ფაქტორის ქვეშ მოიაზრება სამხედრო, ეკონომიკური, პოლიტიკური და სხვა პროცესების მამოძრავებელი ძალა, რომელიც გავლენას ახდენს სამხედრო, ეკონომიკური, პოლიტიკური და სხვა სახის საქმიანობის შედეგზე.

iSi მეთოდის თანახმად, არსებობს 5 ჯგუფის ფაქტორები: სამხედრო, პოლიტიკური, ტერორიზმი, ტექნოგენური, ბუნებრივი და ეკონომიკური. თითოეულ ჯგუფში გამოყოფილია გლობალური, რეგიონული და ლოკალური დონეები. სწორედ აქედან ჩანს ნათლად, თუ როგორ მნიშვნელობებს რუსეთი ამ თემითაც, თუმცა ჩვენ იმას არ უარვყოფთ, რომ ევროპის რთს ნამდვილად რუსეთის განეიტრალებას ისახავს მიზნად, მაგრამ რუსეთის პოზიციიდან ჩვენი პოზიცია იმითაც განსხვავდება, რომ რუსეთი არსად არ ეხება იმ საკითხს, ცდილობდა თუ არა ის დასავლეთის ნამდვილი პარტნიორი გამხდარიყო. არა, მან მიზნად დაისახა კვლავ შეუდგეს „იმპერიათმშენებლობის“ პროცესს, როგორც ამას რუსი გეოპოლიტიკოსი, ალექსანდრე დუგინი უსვამს ხაზს. შესაბამისად, დასავლეთმა, განსაკუთრებით აშშ-ს მეთაურობით დაიწყო შესაბამისი ზომების მიღება.

მოცემული ფაქტორები შეიძლება საფუძვლად დაედოს ერთ-ს არეში რუსეთ-ამერიკის ურთიერთობებში სიტუაციის განვითარების პროგნოზირებას და საერთაშორისო უსაფრთხოების მდგომარეობის გაანგარიშების მეთოდის გამოყენებას. წინამდებარე ნაშრომის მიზნებისთვის რკვ-ცენტრის ექსპერტთა მიერ შემოთავაზებული უსაფრთხოების ფაქტორები დამუშავებული იქნა ერთ-ს გაშლის პრობლემის კუთხით [18].

ამ შემთხვევაში უსაფრთხოების ფაქტორთა ქვეშ ჩვენ „საფრთხეებს“ გავიგებთ. ამასთან, „უსაფრთხოების შესახებ“ რუსეთის კანონის თანახმად, „უსაფრთხოება – შიდა და გარე საფრთხეებისგან პიროვნების, საზოგადოების და სახელმწიფოს სასიცოცხ-

ლოდ მნიშვნელოვანი ინტერესების დაცვლობის მდგომარეობაა“ [19].

„2020 წლამდე რუსეთის ფედერაციის ეროვნული უსაფრთხოების სტრატეგიიდან“ გამომდინარე, ეროვნული უსაფრთხოების საფრთხე – ესაა „რუსეთის ფედერაციის მოქალაქეთა კონსტიტუციური უფლებებისა და თავისუფლებებისთვის, ცხოვრების ღირსეული ხარისხისა და დონისთვის, სუვერენიტეტისა და ტერიტორიული მთლიანობისთვის, მდგრადი განვითარებისთვის, სახელმწიფოს თავდაცვისა და უსაფრთხოებისათვის ზიანის მიყენების პირდაპირი ან ირიბი შესაძლებლობა“ [20].

რუსეთის სამხედრო დოქტრინის თანახმად, „სამხედრო საფრთხე – სახელმწიფოთაშორისი ან შიდასახელმწიფოებრივი ურთიერთობების მდგომარეობაა, რომელიც მოწინააღმდეგე მხარეებს შორის სამხედრო კონფლიქტის წარმოშობის რეალური შესაძლებლობით, სამხედრო ძალის გამოყენებისათვის (შეიარაღებული ძალადობისთვის) რომელიმე სახელმწიფოს (სახელმწიფოთა ჯგუფის), სეპარატისტული (ტერორისტული) ორგანიზაციების მზაობის მაღალი ხარისხით ხასიათდება“ [21].

ერთ-სთან მიმართებაში, ცნება „საფრთხის“ გამოყენებისას, ჩვენ ორივე მოყვანილ განსაზღვრებას დავეყრდნობით, მივიღებთ რა მხედველობაში, რომ გარდა სამხედრო საფრთხეებისა, მოცემული კვლევის ფარგლებში პოლიტიკური და ეკონომიკური საფრთხეებიც არსებობს.

ამჟამად ერთიანი საყოველთაოდ მიღებული ტერმინი „პოლიტიკური საფრთხე“ და „ეკონომიკური საფრთხე“ არ არსებობს. უმეტეს შემთხვევაში პოლიტიკური საფრთხის ქვეშ მოიაზრება პროცესები და ქმედებები, რომლებიც იწვევენ სახელმწიფოს შერყევას (ძირის გამოთხრას) შიგნიდან, და ასევე ქმედებები, რომლებიც იწვევენ სუვერენიტეტის შესუსტებას ან დაკარგვას და მოქალაქეთა პოლიტიკური უფლებებისა და

თავისუფლებების ხელყოფას. ერს-ს პროგრამასთან მიმართებაში ჩვენ არ შევჩერდებით შიდაპოლიტიკურ საფრთხეებზე და ამ შემთხვევაში მხოლოდ საგარეოპოლიტიკურ საფრთხეებს განვიხილავთ. ასეთ დროს პოლიტიკური საფრთხის ქვეშ ჩვენს მიერ გაგებული იქნება სახელმწიფოთაშორისი ურთიერთობების მდგომარეობა, რომელიც პოლიტიკური დაპირისპირების წარმოშობის ობიექტური შესაძლებლობითა და სამხედრო ძალისა და პოლიტიკური ზეწოლის მთელი არსენალის გამოყენებისათვის მზაობის მაღალი ხარისხის მქონე სამხედრო-პოლიტიკური კონფლიქტის წარმოშობის რეალური შესაძლებლობით ხასიათდება.

ყველაზე ხშირად ეკონომიკური უსაფრთხოების საფრთხეებს განსაზღვრავენ როგორც პროცესებსა და მოვლენებს, რომლებიც ქვეყნების სტაბილური განვითარების დარღვევას და მოსახლეობის ცხოვრების დონის გაუარესებას იწვევენ. ერთ-ს პროგრამასთან მიმართებაში ეკონომიკური საფრთხეების ქვეშ ჩვენს მიერ გაგებული იქნება ეკონომიკური სისტემებისათვის არსებული საფრთხეები, რომლებიც ქვეყნების ეკონომიკურ ურთიერთობებზე და ეკონომიკურ განვითარებაზე გავლენის მქონე მოვლენებითა და შემთხვევებით არის გამოწვეული.

დადგენილი იყო, რომ ერთ-ს არეში მოცემული მეთოდის გამოყენებისას, ტერორიზმი, ტექნოგენური და ბუნებრივი საფრთხეები არსებით გავლენას არ ახდენენ საერთაშორისო უსაფრთხოებაზე (არ აქვთ ზემოქმედება გლობალურ და რეგიონულ დო-

ნეზე). ისინი მხოლოდ ლოკალურ დონეზე ვლინდება, როგორც მაგალითად, შესაძლო ავარიები აშშ-ს რთს ობიექტებზე, აფეთქებები, ხანძარი, ელექტრონული სისტემების მუშაობის შეფერხებები და ა.შ. რაც შეეხება ტერორიზმს, ტერორისტული აქტები რაკეტაწინააღმდეგო ობიექტებზე შესაძლებელია, მაგრამ, ვინაიდან ეს დაცული სამხედრო ობიექტებია, მათი განხორციელების ალბათობა საკმაოდ დაბალია. ამასთან დაკავშირებით ნავარაუდევია საერთაშორისო უსაფრთხოების სამხედრო-ტექნიკურ, პოლიტიკურ და ეკონომიკურ ასპექტებზე ერთ პროგრამის გავლენის გაანგარიშება [22].

ასეთ შემთხვევაში შეიძლება რუსეთის ფედერაციის უსაფრთხოების კომპლექსური ინფორმაციულ-ნიშნობრივი (საინფორმაციო) მოდელის აგება. ამ მოდელის ქვეშ ჩვენს მიერ გაგებული იქნება ურთიერთდაკავშირებული ინფორმაციულ-ნიშნობრივი (საინფორმაციო) მოდელების ერთობლიობა, რომლებიც აღწერენ საფრთხეებს, როგორც თვისებების (საინფორმაციო (საიდენტიფიკაციო) ნიშნების), ფაქტორების, პირობებისა და მოვლენების ერთობლიობას და იძლევიან საერთაშორისო უსაფრთხოების ინდექსის რიცხობრივი მნიშვნელობის მიღების შესაძლებლობას. ამ მოდელში ფაქტორის ქვეშ შეიძლება მოიაზრობოდეს მხარეებს (რუსეთსა (მის მოკავშირეებთან ერთად) და აშშ/ნატოს) შორის წარმოშობილი წინააღმდეგობები. პირობის ქვეშ გაიგება „ის, რისგანაც დამოკიდებულია რაღაც სხვა“ [23].

KAKHA TABATADZE

EUROPEAN MISSILE DEFENSE SYSTEM AND FEATURES OF INTERNATIONAL SECURITY

Summary

International security means "the stability of international relations, which ensures the stability of development, the sovereignty and independence of all subjects of the international community". In addition, the concept of "international security" was still formulated in the

United Nations Charter, where one of the goals of the United Nations is defined as: "maintaining international peace and security and for this purpose taking effective collective measures to prevent and eliminate threats to peace."

The US anti-missile defense system in Europe is mainly aimed at neutralizing the future threat from Russia, although the US officially declares that these systems are aimed at countering the terrorist threat. Therefore, the European anti-missile defense system should be considered in the context of global security.

Key words: international security, defense, stability, national security strategy.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. Косов Ю., Мировая политика и международные отношения. Питер. 2012.
2. Устав ООН. Статья 1. www.un.org/ru/documents/charter/chapter1.shtml
3. Косов Ю., Безопасность: геополитический аспект, Внешняя политика и безопасность современной России. 1991 - 2002. Хрестоматия в четырех томах. Т. II. М., 2002.
4. Подвиг П., Противоракетная оборона как фактор стратегических взаимоотношений СССР/России и США в 1945 – 2003гг., дис. канд. полит. наук РАН, ИМЭМО. М. 2004.
5. Стратегия национальной безопасности Российской Федерации до 2020 года www.scrf.gov.ru/documents/1/99.html
6. Мэхэн А., Влияние морской силы на историю, 1660–1783, М., ООО “Издательство АСТ”; СПб.: Terra Fantastica, 2002.
7. Декларации по итогам встречи на высшем уровне в Лиссабоне www.nato.int/cps/en/natolive/official_texts_68828.htm
8. Обзор сдерживания и обороны www.nato.int/cps/en/SID-70402E1B-FF97A58B/natolive/official_texts_87597.htm
9. Pifer S., Missile defense in Europe: Cooperation or contention? Brookings. Arms Control Series. Paper 8. May 2012.
10. Договор о нераспространении ядерного оружия www.un.org/ru/documents/decl_conv/conventions/npt.shtml
11. Вильданов М. Чем кумушек считать трудиться, www.nvo.ng.ru/concepts/2013-07-19/1_rsvn_snv.html (გადამოწმებულია 12.03.2023)
12. იქვე. www.nvo.ng.ru/concepts/2013-07-19/1_rsvn_snv.html
13. Григорьев Ю., Почему США вышли из Договора по ПРО Вооружение, Политика, Конверсия. 2007. № 6. <http://makeyev.msk.ru/pub/sys/2007/GrigPRO.html>
14. Гаврилов Ю., ПРОрыв пока не виден, www.rg.ru/2013/10/23/oborona-site.html
15. Указ Президента Российской Федерации «О признании утратившими силу некоторых актов Президента Российской Федерации», www.pravo.gov.ru:8080/page.aspx?66007
16. Заместитель Министра обороны РФ Анатолий Антонов провел первое заседание вновь созданной межведомственной рабочей группы по ПРО. www.function.mil.ru/news_page/country/more.htm?id=11889969@egNews

17. Индекс международной безопасности iSi, Систем. Требования
www.pircenter.org/media/content/files/9/13462438640.pdf
18. Прохожев А., Общая теория национальной безопасности, Изд-во РАГС, М., 2005.
19. Шацкая В., Разработка обобщенной методики оценивания состояния международной безопасности при реализации развертывания европейской части глобальной ПРО США,
www.lomonosov-msu.ru/archive/Lomonosov_2013/2215/48836_41d4.pdf
20. Закон РФ от 5 марта 1992 г. N 2446-1 "О БЕЗОПАСНОСТИ",
www.scrf.gov.ru/documents/20.html
21. Стратегия национальной безопасности Российской Федерации до 2020 года
www.scrf.gov.ru/documents/1/99.html
22. Военная доктрина Российской Федерации www.news.kremlin.ru/ref_notes/461
23. Durkalec J. ,Modifications of the U.S. missile defense plans in Europe. The Polish Institute of international affairs. - Bulletin. - №27. - 18 March 2013 http://www.pism.pl/files/?id_plik=13164
24. Прохожев А., Общая теория национальной безопасности, Изд-во РАГС, М., 2005.